

Paardenhouderij
3de graad A-finaliteit
III-Paa-a

BRUSSEL

D/2024/13.758/332

Versie oktober 2024

1 Inleiding

De uitrol van de modernisering secundair onderwijs gaat gepaard met een nieuwe generatie leerplannen. Leerplannen geven richting en laten ruimte. Ze faciliteren de inhoudelijke dynamiek en de continuïteit in een school en lerarenteam. Ze garanderen binnen het kader dat door de Vlaamse regering werd vastgelegd voldoende vrijheid voor schoolbesturen om het eigen pedagogisch project vorm te geven vanuit de eigen schoolcontext. Leerplannen zijn ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialoogschool. Ze versterken het eigenaarschap van scholen die d.m.v. eigen beleidskeuzes de vorming van leerlingen gestalte geven. Leerplannen laten ruimte voor het vakinhoudelijk en pedagogisch-didactisch meesterschap van de leraar, maar bieden ondersteuning waar nodig.

1.1 Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten

Leerplannen vertrekken vanuit het **vormingsconcept** van de katholieke dialoogschool. Ze laten toe om optimaal aan te sluiten bij het pedagogisch project van de school en de beleidsbeslissingen die de school neemt vanuit haar eigen visie op onderwijs (taalbeleid, evaluatiebeleid, zorgbeleid, ICT-beleid, kwaliteitsontwikkeling, keuze voor vakken en lesuren ...).

Leerplannen ondersteunen **kwaliteitsontwikkeling**: het leerplanconcept spoort met kwaliteitsverwachtingen van het Referentiekader onderwijskwaliteit (ROK). Kwaliteitsontwikkeling volgt dan als vanzelfsprekend uit keuzes die de school maakt bij de implementatie van leerplannen.

Leerplannen faciliteren een **gerichte studiekeuze**. De leerplandoelen sluiten aan bij de verwachte competenties van leerlingen in een bepaald structuuronderdeel. De feedback en evaluatie bij de realisatie ervan beïnvloeden op een positieve manier de keuze van leerlingen na elke graad.

Leerplannen gaan uit van de **professionaliteit** van de leraar en het **eigenaarschap** van de school en het lerarenteam. Ze bieden voldoende ruimte voor eigen inhoudelijke keuzes en een eigen didactische aanpak van de leraar, het lerarenteam en de school.

Leerplannen borgen de **samenhang** in de vorming. Die samenhang betreft de verticale samenhang (de plaats van het leerplan in de opbouw van het curriculum) en de horizontale samenhang tussen vakken binnen structuuronderdelen en over structuuronderdelen heen. Leerplannen geven expliciet aan voor welke leerplandoelen van andere leerplannen in de school verdere afstemming mogelijk is. Op die manier faciliteren en stimuleren de leerplannen leraren om over de vakken heen samen te werken en van elkaar te leren. Een verwijzing van een leraar naar de lessen van een collega laat leerlingen niet alleen aanvoelen dat de verschillende vakken onderling samenhangen en dat ze over dezelfde werkelijkheid gaan, maar versterkt ook de mogelijkheden tot transfer.

1.2 De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs

De leerplannen vertrekken vanuit een gedeelde inspiratie die door middel van een vormingscirkel voorgesteld wordt. We 'lezen' de cirkel van buiten naar binnen.

- Een lerarenteam werkt in een katholieke dialoogschool die onderwijs verstrekt vanuit een **specifieke traditie**. Vanuit het eigen pedagogisch project kiezen leraren voor wat voor hen en hun school goed

onderwijs is. Ze wijzen leerlingen daarbij de weg en gebruiken daarvoor **wegwijzers**. Die zijn een inspiratiebron voor leraren en zorgen voor een Bijbelse 'drive' in hun onderwijs.

- De kwetsbaarheid van leerlingen ernstig nemen betekent dat elke leerling **beloftevol** is en alle leerkansen verdient. Die leerling is **uniek als persoon** maar ook **verbonden** met de klas, de school en de bredere samenleving. Scholen zijn **gastvrije plaatsen** waar leerlingen en leraren elkaar ontmoeten in diverse contexten. De leraar vormt zijn leerlingen vanuit een **genereuze** attitude, hij geeft om zijn leerlingen en hij houdt van zijn vak. Hij durft af en toe de gebaande paden verlaten en stimuleert de **verbeelding en creativiteit** van leerlingen. Zo zaait hij door zijn onderwijs de kiemen van een hoopvolle, **meer duurzame en meer rechtvaardige wereld**.
- Leraren vormen leerlingen door middel van leerinhouden die we groeperen in negen **vormingscomponenten**. De aaneengesloten cirkel van vormingscomponenten wijst erop dat vorming een geheel is en zich niet in schijfjes laat verdelen. Je kan onmogelijk over taal spreken zonder over cultuur bezig te zijn; wetenschap en techniek hebben een band met economie, wiskunde, geschiedenis ... Dwarsverbanden doorheen de vakken zijn belangrijk. De vormingscirkel vormt dan ook een dynamisch geheel van elkaar voortdurend beïnvloedende en versterkende componenten.
- Vorming is voor een leraar nooit te herleiden tot een cognitieve overdracht van inhouden. Zijn meesterschap en passie brengt een leraar ertoe om voor iedere leerling de juiste woorden en gebaren te zoeken om **de wereld te ontsluiten**. Hij introduceert leerlingen in de wereld waarvan hij houdt. Een leraar zorgt er bijvoorbeeld voor dat leerlingen kunnen worden gegrepen door de cultuur van het Frans of door het ambacht van een metselaar. Hij initieert leerlingen in een wereld en probeert hen zover te brengen dat ze er hun eigen weg in kunnen vinden.
- Een leraar vormt leerlingen als **individuele leraar**, maar werkt ook binnen **lerarenteams** en binnen een **beleid van de school**. Het Gemeenschappelijk funderend leerplan helpt daartoe. Het zorgt voor het fundament van heel de vorming dat gerealiseerd wordt in vakken, in projecten, in schoolbrede initiatieven of in een specifieke schoolcultuur.
- De uiteindelijke bedoeling is om **alle leerlingen** kwaliteitsvol te vormen. Leerlingen zijn dan ook het hart van de vormingscirkel, zij zijn het op wie we inzetten. Zij dragen onze hoop mee: de nieuwe generatie die een meer duurzame en meer rechtvaardige wereld zal creëren.

1.3 Ruimte voor leraren(teams) en scholen

De leraar als professional, als meester in zijn vak krijgt vrijheid om samen met zijn collega's vanuit de leerplannen aan de slag te gaan. Hij kan eigen accenten leggen en differentiëren vanuit zijn passie, expertise, het pedagogisch project van de school en de beginsituatie van zijn leerlingen.

De leerplandoelen zijn noch chronologisch, noch hiërarchisch geordend. Ze laten ruimte aan het lerarenteam en de individuele leraar om te bepalen welke leerplandoelen op welk moment worden samengenomen, om didactische werkvormen te kiezen, contexten te bepalen, eigen leerlijnen op te bouwen, vakoverschrijdend te werken, flexibel om te gaan met een indicatie van onderwijstijd.

1.4 Differentiatie

Om optimale leerkansen te bieden is [differentiëren](#) van belang in alle leerlingengroepen. Leerlingen voor wie dit leerplan is bestemd, behoren immers wel tot dezelfde doelgroep, maar bevinden zich niet noodzakelijk in dezelfde beginsituatie. Zij hebben een niet te onderschatten – maar soms sterk verschillende – bagage mee vanuit de onderliggende graad, de thuissituatie en vormen van informeel leren. Het is belangrijk om zicht te krijgen op die aanwezige kennis en vaardigheden en vanuit dat gegeven, soms gedifferentieerd, verder te bouwen. Positief en planmatig omgaan met verschillen tussen leerlingen verhoogt de motivatie, het welbevinden en de leerwinst voor elke leerling.

De leerplannen bieden kansen om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden en door de leeromgeving aan te passen. Ze nodigen ook uit om te differentiëren in evaluatie.

Differentiatie door te verdiepen en te verbreden

Sommige leerlingen denken meer conceptueel en abstract. Andere leerlingen komen vanuit een meer concrete benadering sneller tot inzichtelijk denken. Variëren in abstractie spreekt leerlingen aan op hun capaciteiten en daagt hen uit om van daaruit te groeien.

Daarnaast bieden leerplannen kansen om de complexiteit van leerinhouden aan te passen. Dat kan door een complexere situatie te schetsen, een minder ingewikkelde bewerking of handeling voor te stellen, of door meer kennis of vaardigheden aan te bieden om leerlingen uit te dagen.

De ene context kan betekenisvol zijn voor een leerlingengroep, terwijl een andere context dan weer betekenisvoller kan zijn voor een andere leerlingengroep. Leerinhouden in verschillende contexten aanbrengen biedt kansen om leerlingen aan te spreken op hun interesses en daagt hen tegelijk uit om andere interesses te verkennen en zo hun horizon te verruimen.

In 'extra' wenken bij de leerplandoelen en in beperkte mate ook via keuzeleerplandoelen bieden we je inspiratie om te differentiëren door te verdiepen en te verbreden.

Differentiatie door de leeromgeving aan te passen

Doordachte variatie in werkvormen (groepswork, individueel, auditief, visueel, actief ...) vergroot de kans dat leerdoelen worden gerealiseerd door alle leerlingen. Het helpt hen bovendien ontdekken welke manieren van leren en informatie verwerken best bij hen passen.

De ene leerling kan snel of zelfstandig werken, de andere heeft meer tijd of begeleiding nodig. Variëren in de mate van ondersteuning, gericht aanbieden van hulpmiddelen (voorbeelden, schrijfkaders, stappenplannen ...) en meer of minder tijd geven, daagt leerlingen uit op hun niveau en tempo.

Leerlingen op hun niveau en vanuit eigen interesses laten werken kan door te differentiëren in product, bijvoorbeeld door leerlingen te laten kiezen tussen opdrachten die leiden tot verschillende eindproducten.

Het samenstellen van groepen kan een effectieve manier zijn om te differentiëren. Rekening houden met verschil in leerdoelen en leerlingenkenmerken laat leerlingen toe van en met elkaar te leren.

Technologie kan al die vormen van differentiatie ondersteunen. Zo kunnen leerlingen op hun maat werken met digitale leermiddelen zoals educatieve software of online oefenprogramma's.

Differentiatie in evaluatie

Tenslotte laten de leerplannen toe te differentiëren in [evaluatie](#) en feedback. Evalueren is beoordelen om te waarderen, krachtiger te maken en te sturen.

Na de afronding van een lessenreeks of na een langere periode gaan leraren door middel van summatieve evaluatie na waar leerlingen staan. De keuze van een evaluatie- en feedbackvorm is afhankelijk van de vooropgestelde doelen.

Formatieve evaluatie is geïntegreerd in het leerproces en gaat uit van een actieve betrokkenheid van leraar en leerling. Het zet leerlingen aan het denken over hun vorderingen en laat leraren toe om tijdens het leerproces effectieve feedback te geven. Door middel van formatieve evaluatie krijgen leraren een goed zicht op het leerproces van leerlingen zodat ze het verder gericht en waar nodig kunnen bijsturen. Het is bovendien een rijke bron voor leraren om te reflecteren over de eigen onderwijspraktijk en de eigen pedagogisch-didactische aanpak bij te sturen.

1.5 Opbouw van leerplannen

Elk leerplan is opgebouwd volgens een vaste structuur. Alle onderdelen maken inherent deel uit van het leerplan. Schoolbesturen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen die de leerplannen gebruiken, verbinden zich tot de realisatie van het gehele leerplan.

De **inleiding** licht het leerplanconcept toe en gaat dieper in op de visie op vorming, de ruimte voor leraren(teams) en scholen en de mogelijkheden tot differentiatie.

De **situering** geeft aan waarop het leerplan is gebaseerd en beschrijft de samenhang binnen de graad en met de onderliggende graad, en de plaats in de lessentabel.

In de **pedagogisch-didactische duiding** komen de inbedding in het vormingsconcept, de krachtlijnen, de opbouw, de leerlijnen, de aandachtspunten met o.m. nieuwe accenten van het leerplan aan bod.

De **leerplandoelen** zijn helder geformuleerd en geven aan wat van leerlingen wordt verwacht. Waar relevant geeft een opsomming of een afbakening (★) aan wat bij de realisatie van het leerplandoel aan bod moet komen. Ook pop-ups bevatten informatie die noodzakelijk is bij de realisatie van het leerplandoel. De leerplandoelen zijn gebaseerd op de minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen of de doelen die leiden naar een beroepskwalificatie. Indien een leerplandoel verder gaat, vind je een '+' bij het nummer van het leerplandoel. Al die leerplandoelen zijn verplicht te realiseren. In een aantal gevallen zijn keuzedoelen opgenomen; die leerplandoelen zijn weergegeven in een grijze kleur en het nummer van het leerplandoel wordt voorafgegaan door 'K'.

De leerplandoelen zijn ingedeeld in een aantal rubrieken. Bovenaan elke rubriek vind je de relevante minimumdoelen van de basisvorming, de specifieke minimumdoelen en/of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties, afhankelijk van de finaliteit. Als leraar hoef je je die taal niet eigen te maken. Het volstaat dat je de leerplandoelen realiseert zoals opgenomen in het leerplan.

Waar relevant wordt de samenhang met andere leerplannen in dezelfde graad aangegeven, evenals de samenhang met de onderliggende graad.

'Duiding' bij een leerplandoel bevat een noodzakelijke toelichting bij het doel. In pedagogisch-didactische wenken vinden leraren inspiratie om met het leerplandoel aan de slag te gaan. Een rubriek 'extra' bij een leerplandoel biedt leraren inspiratie om verder te gaan dan wat het leerplandoel minimaal vraagt.

De **basisuitrusting** geeft aan welke materiële uitrusting vereist is om de leerplandoelen te kunnen realiseren.

Het **glossarium** bevat een overzicht van handelingswerkwoorden die in alle leerplannen van de graad als synoniem van elkaar worden gebruikt of meer toelichting nodig hebben.

De **concordantie** geeft aan welke leerplandoelen gerelateerd zijn aan bepaalde minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar een of meer beroepskwalificaties.

2 Situering

2.1 Samenhang met de tweede graad

Dit leerplan kent een samenhang met het leerplan Paardenhouderij in de 2de graad, waar leerlingen de vaardigheden hoofdzakelijk onder begeleiding aanleren en inoefenen.

2.2 Plaats in de lessentabel

Het leerplan is gebaseerd op minimumdoelen van de basisvorming en doelen die leiden naar de beroepskwalificaties Hippisch assistent en Paardenafrichter.

Het leerplan is gericht op 32 graaduren en is bestemd voor de studierichtingen Paardenhouderij en Aanloop paardenhouderij duaal (afhankelijk van de invulling van de schoolcomponent en de aanloopcomponent).

Het geheel van de algemene en specifieke vorming in elke studierichting vind je terug op de PRO-pagina met alle vakken en leerplannen die gelden per studierichting.

3 Pedagogisch-didactische duiding

3.1 Paardenhouderij en het vormingsconcept

Het leerplan Paardenhouderij is ingebed in het vormingsconcept van de katholieke dialogeschool. In het leerplan ligt de nadruk op de lichamelijke en technische vorming. De wegwijzer duurzaamheid maakt er inherent deel van uit.

Lichamelijke vorming

De leerlingen maken kennis met hippische vaardigheden en de verzorging van paarden. Ze optimaliseren en onderhouden hun eigen fysieke fitheid en rijvaardigheid. Leerlingen Paardenhouderij kunnen hun technische en hippische competenties verder uitbreiden naar een gevorderd niveau rekening houdend met hun eigen lichamelijke grenzen en mogelijkheden.

Natuurwetenschappelijke en technische vorming

Voor de studierichting Paardenhouderij is een gedegen wetenschappelijke en technische onderbouw van het grootste belang. De leerlingen binnen de A-finaliteit verwerven de wetenschappelijke vorming contextueel en toepassingsgericht. Dat gebeurt doorheen het leerplan Paardenhouderij.

De vorming is gericht op een **duurzame** handeling: de domesticatie van paarden ligt aan de basis van deze cultuur. Houdingen als respect en eerbied zowel voor de niet-levende materie als voor levende wezens zijn fundamenteel in de mens en maatschappijvisie en liggen aan de basis van het leerplan Paardenhouderij. De aarde ons gegeven en we dragen er een grote verantwoordelijkheid voor. In de algemene vorming en in de specifieke vorming ontdekken leerlingen hoe ze die verantwoordelijkheid in hun werk vertalen en hoe ze duurzaam met paard, infrastructuur en milieu kunnen omgaan, een evenwicht vinden tussen de verschillende aspecten van hun vorming.

Uit die vormingscomponenten en wegwijzers zijn de krachtlijnen van het leerplan ontstaan.

3.2 Krachtlijnen

Duurzaam, veilig en paardvriendelijk handelen

De leerlingen ontwikkelen competenties die hen in staat stellen zorg te dragen voor paarden. De leerlingen houden bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening met de omgeving en de paarden en handelen vanuit de regelgeving met betrekking tot dierenwelzijn, veiligheid en milieu.

Paarden groomen

De leerlingen voeden, huisvesten, verzorgen, trainen en leiden paarden op en richten ze af. De competenties die leerlingen moeten beheersen, worden uitgeschreven in afzonderlijke doelen maar moeten uiteindelijk leiden tot een kwaliteitsvolle beroepsuitoefening.

Hippisch beheer

De leerlingen gebruiken, onderhouden en beheren materialen, infrastructuur en hippische accommodatie met aandacht voor veiligheid, hygiëne, paardenwelzijn en milieu. Ze voeren hippische administratie uit en organiseren een veilige en paardvriendelijke huisvesting. Ze voeren maatregelen uit met het oog op de algemene gezondheid van de paarden, zorgen voor de nodige beweging met oog op een optimale mentale en fysieke conditie, optimaliseren voederschema's, geven advies over de huisvesting, plannen en organiseren het transport van paarden.

De eigen fysieke fitheid en rijvaardigheid optimaliseren en onderhouden

De fysieke fitheid van de leerling is van bijzonder groot belang en heeft een invloed op de ontwikkeling van de rijvaardigheid. Met regelmaat aan die eigen fysieke fitheid en rijvaardigheid werken leidt tot een betere balans en harmonie tussen ruiter/leerling en paard.

3.3 Opbouw

Om het karakter van het geïntegreerd projectmatig werken te bevorderen worden de leerplandoelen met de inhouden van kennis en vaardigheden samen aangeboden. Het is belangrijk om het leerplan als één geheel te beschouwen waarbij verschillende leerplandoelen niet zonder elkaar kunnen. De ordening in dit leerplan leidt niet tot een strakke opdeling in afzonderlijke vakken.

De leerplandoelen zijn samengebracht in de rubrieken:

- Basisvaardigheden in Paardenhouderij
- Grooming
- Training van ruiter en paard
- Hippisch beheer

3.4 Leerlijnen

3.4.1 Samenhang met de tweede graad

Dit leerplan kent een samenhang met het leerplan Paardenhouderij in de 2de graad, waar leerlingen de vaardigheden hoofdzakelijk onder begeleiding aanleren en inoefenen. Om te groeien in de hippische vaardigheden en ze te ontwikkelen, moet steeds worden teruggegaan naar wat voorafgaandelijk werd aangeleerd. Dat veronderstelt dan ook een voortdurende oefening en onderhoud van de basisprincipes.

Vermits zowel ruiter als paard zowel lichamelijk als geestelijk enige tijd vereisen om tot bepaalde hippische vaardigheden te komen, impliceert dat een doorgedreven herhaling van bepaalde handelingen.

3.5 Aandachtspunten

3.5.1 Graadleerplan

Het leerplan Paardenhouderij is een graadleerplan. Het lerarenteam dient de leerplandoelen te spreiden over de twee leerjaren, overleg en een planmatige aanpak is daarbij cruciaal. De leerplandoelen moeten niet worden gelezen als een chronologische lijn voor de uitwerking in lessen. Je hebt de vrijheid om te bepalen in welke volgorde je ze aanbiedt en welke doelen je combineert. Bij de uitwerking van lessen en projecten gaat het steeds over één of meer van onderstaande leerplandoelen al dan niet uit verschillende leerplanrubrieken. Om de leerplandoelen te realiseren is ook achterliggende kennis nodig. Die kan je via toepassingen of via projecten aanreiken.

3.5.2 Leerproces

Vaardigheden en handelingen oefenen de leerlingen in gedurende de uitvoering. Daarbij worden zowel het realiseren van een doel als het doorlopen proces centraal gesteld. Reflectie op het doorlopen proces kan een belangrijk leermoment zijn voor de leerlingen en biedt kans tot remediëring. Om te groeien in de hippische vaardigheden en ze te ontwikkelen, moet steeds worden teruggedaan naar wat voorafgaandelijk werd aangeleerd. Dat veronderstelt dan ook een voortdurende oefening en onderhoud van de basisprincipes.

Vermits zowel ruiter als paard zowel lichamelijk als geestelijk enige tijd vereisen om tot bepaalde hippische vaardigheden te komen, impliceert dat een doorgedreven herhaling van bepaalde handelingen.

3.5.3 Werkplekieren

Verschillende vormen van werkplekieren kunnen een meerwaarde bieden voor de realisatie van dit leerplan en voor de voorbereiding op een vlotte overstap naar de arbeidsmarkt. Werkplekieren omvat een breed continuüm van leeractiviteiten die gericht zijn op het verwerven van algemene en beroepsgerichte competenties waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving is. Het kan onder meer gaan om gesimuleerde werkomgevingen, observatie-activiteiten en leerlingenstages. De school heeft de ruimte om een beleid uit te stippelen over welke vormen van werkplekieren een plaats krijgen in de lespraktijk en met welk doel werkplekieren wordt ingezet.

3.5.4 Basiscompetenties

Om de beroepsgerichte vorming effectief te realiseren, is het van belang dat leerlingen een aantal generieke competenties verwerven. Zij fungeren als onderbouw van de beroepsgerichte vorming, ze zijn de voorwaarde om die vorming te kunnen realiseren. In sommige gevallen worden die generieke competenties in het leerplan binnen specifieke doelen uitgediept of geconcretiseerd, maar in alle gevallen is het belangrijk dat je er als leraar en lerarenteam oog voor hebt. We hebben die competenties opgenomen in de rubriek basiscompetenties in Paardenhouderij.

3.5.5 Dissecties als werkvorm

Het uitvoeren van proeven op dieren is een onderwerp dat momenteel in het maatschappelijk-ethisch debat ter discussie staat. Het al of niet uitvoeren van dissecties in het secundair onderwijs kan als een

uitloper van dergelijke discussie gezien worden. De huidige wettelijke bepalingen verbieden dissecties in het secundair onderwijs niet.

Het ethisch kader dat de mens in de maatschappij hanteert, verandert voortdurend. Voor jongeren is het onderwijs een belangrijke factor bij het ondersteunen en opbouwen van een eigen ethisch waardepatroon. Om daaraan tegemoet te komen zijn in onze leerplannen geen leerplandoelen opgenomen die dissectie als werkvorm opleggen. Bij de wenken worden ook andere didactische werkvormen voorgesteld zoals modellen, filmpjes, animaties, afbeeldingen, tekeningen die het realiseren van het leerplandoel ondersteunen.

Op de [leerplanpagina](#) vind je een aantal wenken en vragen die je kunnen ondersteunen bij het uitwerken van een schooleigen beleid.

3.6 Leerplanpagina

Wil je als gebruiker van dit leerplan op de hoogte blijven van inspirerend materiaal, achtergrond, professionalisering en lerarennetwerken, surf dan naar de [leerplanpagina](#).

4 Leerplandoelen

4.1 Basisvaardigheden in Paardenhouderij

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 1 De leerlingen handelen

- **in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures);**
- **kwaliteitsbewust;**
- **economisch en duurzaam;**
- **veilig, ergonomisch en hygiënisch.**

Wenk: Het is belangrijk de juiste technieken bij heffen, tillen, hijsen en verplaatsen aan te leren. Het vergelijken van de lichaamshouding (statisch, dynamisch) van een medeleerling met een referentiebeeld is een eerste stap om zich bewust te worden van de eigen houding. Aandacht voor de juiste zithouding is essentieel in Paardenhouderij.

Wenk: Het is belangrijk dat de leerlingen steeds de persoonlijke hygiëneregels respecteren: bedekken van eventuele wonden, werk- en beschermkledij dragen, de hygiëneprocedure volgen. Je kan aandacht besteden aan het belang van een juiste ruiterspet of ruitershelm met driepuntsluiting en het dragen van een bodyprotector.

Wenk: Het systematisch benadrukken, sensibiliseren en inoefenen zal leiden tot het

automatiseren van deze handelingen.

Wenk: Je kan leerlingen onderhoudstaken laten uitvoeren, rekening houdend met economische duurzaamheid en kwaliteit.

Wenk: Onder 'duurzaam' kan je begrijpen:

- verspilling vermijden van grondstoffen;
- zuinig gebruiken van gas, water, elektriciteit, onderhoudsproducten;
- grondstofbesparend en kostprijsbewust werken;
- respectvol omgaan met milieu en de natuur.

Wenk: Je kan de leerlingen wijzen op het belang van steeds op tijd te komen, hulp te bieden, hulp te aanvaarden van anderen, elke andere persoon in het team te respecteren, samen te werken aan een gemeenschappelijk resultaat.

LPD 2 De leerlingen handelen paardvriendelijk volgens richtlijnen van dierenwelzijnswet- en regelgeving.

Wenk: Hou rekening met de 5 pijlers van paardenwelzijn:

- vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen;
- vrij van ongemak. Ze hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats;
- vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling;
- vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen;
- vrij om normaal gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.

Wenk: Je kan de leerlingen duiden op een consistente manier van werken met paarden. Je benadrukt het belang dat leerlingen paarden op een rustige en veilige manier benaderen, verplaatsen en behandelen. Vermijd risico's die gepaard gaan met de omgang met paarden.

LPD 3 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem of een uitdaging door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden in de context van Paardenhouderij.

Wenk: Dit leerplandoel kan je op een projectmatige manier realiseren. Het kan gaan om een probleem of uitdaging die kleinschalig is en aansluit bij de leefwereld van de leerlingen.

Wenk: Het is aangewezen om te vertrekken van een specifieke situatie. Leerlingen zetten kennis en vaardigheden in door creatief denken: ze bedenken mogelijke oplossingen, wegen ze tegenover elkaar af en maken keuzes. Stappenplannen kunnen dit proces ondersteunen. Een probleemoplossend proces verloopt systematisch, maar kan je niet voorstellen als een vast ritueel of recept.

Wenk: Je kan een informatierijke omgeving voorzien waarin leerlingen vlot inspiratie kunnen verzamelen. Het is waardevol om ook tussentijdse resultaten te

bespreken. Leerlingen kunnen ook feedback aan elkaar geven.

Wenk: Je kan aandacht besteden aan keuzes die leerlingen maakten bij het ontwerpen van een oplossing. Leerlingen kunnen die beargumenteren en hun denkproces illustreren: door foto's te nemen van deeloplossingen; documentatie te verzamelen; tekeningen, schema's, eenvoudige berekeningen te maken; een proefmodel samen te stellen ...

Wenk: De leerlingen ontwerpen een oplossing, maar hoeven die oplossing niet effectief te realiseren. De oplossing kan verschillende vormen aannemen en moet worden getest of geëvalueerd: een nieuwe of aangepaste werkwijze, een interventie, een technisch systeem (product, apparaat ...).

4.2 Grooming

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 4 De leerlingen onderhouden preventief en correctief hippisch materiaal, machines, infrastructuur en omgeving.

Wenk: Je kan leerlingen het verschil tussen reinigen en desinfecteren aanleren met aandacht voor milieuvoorschriften en hygiëneprocedure.

Wenk: Onder infrastructuur en omgeving verstaan we alle tot het bedrijf horende stallen, loodsen, erf, weides, piste ...

Wenk: Onderhoud van infrastructuur van de manege:

- stallen en gangen;
- zadelkamer;
- rijbaan;
- opslagruimtes;
- stapmolen;
- poetsplaatsen;
- weide.

Wenk: Onderhoud van basisuitrusting van paard en ruiter:

- harnachement;
- hippisch materiaal zoals hindernismateriaal, harnachement ...;
- kledij.

Wenk: Voorbeelden van onderhoudstaken:

- zwerfvuil verwijderen;
- onderhoudsactiviteiten aan paardenverblijven en rijbaan uitvoeren;
- installaties en afsluitingen controleren en onderhouden (houten afsluitingen, metaaldraad, betonplaten, weideafsluiting ...);
- de werking van een schrikdraadapparaat controleren;
- reinigen, smeren, onderdelen vervangen, vloeistoffen aanvullen

Wenk: Je leert de leerlingen hoe onderdelen te vervangen of te herstellen met het juiste gereedschap.

LPD 5 De leerlingen passen regels van goede bedrijfshygiëne toe.

Wenk: Je kan de relatie leggen met ziekteverwekkers bij paarden (virussen, bacteriën, schimmels, parasieten ...) en je kan zoönose aan bod laten komen.

LPD 6 De leerlingen passen de richtlijnen voor het sorteren van (dierlijk) afval toe.

Wenk: Je kan de leerlingen leren handelen volgens de afspraken en sorteerregels.

Wenk: Je kan de leerlingen laten onderzoeken wat er met de afvalstromen en restmaterialen gebeurt na het verlaten van de werkplek. Je kan de leerlingen een kritische kijk op afval en restmateriaal aanleren in functie van het zorgzaam omspringen met materialen en het hergebruik bij circulaire economie.

LPD 7 De leerlingen verzorgen paarden met inbegrip van

- **uitvoeren van preventieve en curatieve maatregelen;**
- **hoefverzorging;**
- **EHBO en geneesmiddelen voor paarden.**

Wenk: Het is belangrijk om aandacht te hebben voor de samenhang tussen gezondheid, conditie en ontwikkeling van het paard.

LPD 8 De leerlingen benoemen de anatomische bouw van een paard met inbegrip van raskenmerken.

Wenk: Je kan de belangrijkste paardenrassen bespreken met hun specifieke raseigenschappen en die linken aan prestaties.

Wenk: Je kan de anatomische kenmerken linken aan exterieurkenmerken die belangrijk zijn naar het bepalen of een paard foktechnisch geschikt is.

Wenk: Je kan de link leggen tussen anatomische kenmerken, fokwaarden of fokdoelen. Vervolgens kan dit worden gelinkt aan het te bereiken prestatiedoel met het paard.

LPD 9 De leerlingen leggen fysiologische processen bij een paard uit.

LPD 10 De leerlingen melden mogelijke veranderingen en ziektebeelden bij paarden.

Wenk: Het is belangrijk dat leerlingen onregelmatigheden bij paarden opmerken zoals spijsverteringsproblemen, agressief gedrag, verandering in water en voedselopname, verandering in conditie, huidaandoeningen ... Van daaruit kunnen ze dan rapporteren of handelen. Je kan aan de hand van video's en ander beeldmateriaal voorbeelden geven van veranderingen in het gedrag bij paarden.

Wenk: Je kan dit inzicht best bijbrengen vanuit domesticatie en het domesticatieproces. Je benadrukt best het gevaar van afwijkend gedrag als indicator van mogelijke problemen.

Wenk: Het is belangrijk dat leerlingen weten wie er moet worden verwittigd of wat er moet gebeuren bij een bepaald gedrag.

LPD 11 De leerlingen stellen mogelijke oplossingen voor bij algemene gezondheidsproblemen van het paard.

LPD 12 De leerlingen voeren paarden volgens het dagelijks voederschema rekening houdend met de kwaliteit en kenmerken van het voer.

LPD 13 De leerlingen optimaliseren het voederschema in functie van prestaties en gezondheid van het paard.

Wenk: Je kan de relatie leggen tussen voedende waarde van voedingsmiddelen, samenstelling van voedermiddelen en de behoeftenormen van paarden.

LPD 14 De leerlingen geven paarden voldoende beweging en vrije uitloop.

Wenk: Je kan dit realiseren via:

- weidegang;
- longeren;
- stapmolen of stapband;
- buitenrit paard en ruiter ...

LPD 15 De leerlingen houden bij de huisvesting van paarden rekening met de nood aan beweging, sociaal contact, gezondheid en prestaties van het paard.

Wenk: Je kan leerlingen routines aanleren zoals het dagelijks controleren van de stal, voer- en watervoorzieningen, verlichting, weideafrasteringen ...

Wenk: Een goede ongediertebestrijding en preventie is belangrijk.

Wenk: Je kan met de leerlingen aan de slag gaan om huisvesting aan te passen naargelang de bouw en noden van het paard. Je kan de leerlingen de wettelijke normen i.v.m. huisvesting van paarden laten opzoeken.

LPD 16 De leerlingen geven suggesties voor een optimale huisvesting en infrastructuur voor paarden.

Wenk: Het is belangrijk dat je leerlingen ook maatregelen leert toepassen die stress voorkomen.

Wenk: Je kan de link leggen met paardvriendelijke aanpassingen: aangepast aan de bouw, ontwikkeling en toestand van het paard. Je kan de relatie leggen met omgevingsfactoren, weersomstandigheden, conditie en karakter van de paarden.

LPD 17 De leerlingen bereiden paarden voor op deelname aan wedstrijden en evenementen.

LPD 18 De leerlingen selecteren wedstrijden volgens het niveau van paard en ruiter.

4.3 Training van ruiter en paard

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 19 De leerlingen onderhouden de eigen fysieke fitheid en rijvaardigheid in functie van het africhten van paarden.

Wenk: Het systematisch verzamelen van relevante informatie over het proces en het resultaat van de leerlingen kan je helpen om inzicht te hebben in de beginsituatie van elke leerling en in de mate waarin de leerling de vooropgestelde doelen bereikt. Op basis van die vaststellingen kan je het lesgeven of de planning bijsturen.

Wenk: Het kan interessant zijn leerlingen te informeren over hoe je conditie opbouwt en hoe je je lichaam niet overbelast. Het kan bv. nuttig zijn om leerlingen uit verschillende trainingsschema's te laten kiezen in functie van hun beginsituatie.

LPD 20 De leerlingen optimaliseren de eigen fysieke fitheid en rijvaardigheid in functie van het africhten van paarden.

Wenk: Het is heel belangrijk om de correcte houding en zit te optimaliseren.

Wenk: Je kan methodieken gebruiken waarbij je leerlingen ondersteunt: je observeert leerlingen en je voert daarover persoonlijke gesprekken met leerlingen, je laat leerlingen met elkaar daarover in gesprek gaan, je creëert een leeromgeving waarin leerlingen het normaal vinden om over hun leren te reflecteren.

LPD 21 De leerlingen kiezen paarden en materiaal in functie van specifieke activiteiten en doelstellingen.

LPD 22 De leerlingen trainen paarden, richten ze af en leiden ze verder op binnen de discipline waarvoor ze worden ingezet.

★ Africhtingstechnieken en psychologische leerprincipes

Wenk: Je kan de leerlingen wijzen op de verschillende vormen van conditionering.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor de juiste volgorde van de verschillende stappen bij de africhting van paarden.

LPD 23 De leerlingen stellen een bewegingsschema voor paarden op.

4.4 Hippisch beheer

Minimumdoelen, specifieke minimumdoelen of doelen die leiden naar BK

LPD 24 De leerlingen identificeren paarden.

Wenk: Identificatie van paarden opzoeken via HorseID.

LPD 25 De leerlingen registreren gegevens van paarden.

Wenk: Registreren van gegevens zoals

- identificatiegegevens: geboortedatum, afstamming ...;
- voedergegevens: voerrantsoen, voorraad voeders ...;
- afwijkingen in gedrag en gezondheid;
- medische gegevens: geneesmiddelengebruik, medische zorgen, ontworming, vaccinatie ...;
- voortplantingsgegevens: bevruchtingsdatum;
- prestaties, werkregime, bewegingsschema ...

LPD 26 De leerlingen gebruiken gereedschap, machines, materiaal en infrastructuur op een veilige en duurzame manier.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor de verschillende soorten zadels: dressuurzadel, springzadel, veelzijdigheidszadel ...

Wenk: Je kan de leerlingen kennis van de verschillende soorten bitten bijbrengen.

Wenk: Voorbeelden:

- materialen en gereedschappen: hoevenkrabber, zweetmes, poetsgerief, verzorgingsproducten ...;
- machines en installaties: scheermachine, stapmolen ...

LPD 27 De leerlingen controleren machines, materiaal en infrastructuur.

Wenk: Je leert de leerlingen controle uit te voeren. In het belang van de collectieve veiligheid kan je de leerlingen onderling leren communiceren om ongevallen te vermijden door afwijkingen, storingen en gebreken te melden.

LPD 28 De leerlingen assisteren bij de bestrijding van ongedierte, ziekte en plagen.

Wenk: Je kan leerlingen leren ongedierte te herkennen aan de aangerichte schade, gaten en gangen op abnormale plaatsen (mollen, muizen, ratten), uitwerpselen ...

Wenk: Je kan leerlingen leren waarom en op welke wijze ongedierte dient te worden bestreden. Je kan leerlingen vallen leren maken en vallen laten plaatsen.

LPD 29 De leerlingen assisteren bij het uitvoeren van hippische administratie.

LPD 30 De leerlingen assisteren bij het voorraadbeheer van verbruiksgoederen.

Wenk: Je kan het First in First out principe aan bod laten komen.

LPD 31 De leerlingen benoemen voedergewassen en giftige planten voor paarden met hun eigenschappen en kenmerken.

Wenk: Je benadrukt best het gevaar van giftige planten en de gevolgen voor het paard.

LPD 32 De leerlingen onderhouden de paardenweide.

Wenk: Je kan aan dit doel werken door omheiningen te herstellen, onkruidbeheer uit te voeren, maaibeheer ...

LPD 33 De leerlingen identificeren het verloop van bronst, bevruchting, dracht, geboorte-, zoog- en speenproces.

LPD 34 De leerlingen beschrijven basisprincipes van de erfelijkheidsleer in functie van de fokkerij.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor kruisingen bij paarden (monohybride, dihybride en geslachtsgebonden kruisingen), homozygoot en heterozygoot.

Wenk: Je kan de belangrijkste erfelijke gebreken bij het paard in verband met fokkerij toelichten.

Wenk: Het is belangrijk om de leerlingen zowel te wijzen op de oorzaken als de gevolgen van erfelijke gebreken bij paarden.

LPD 35 De leerlingen beschrijven de belangrijkste fasen bij aan- en verkoop van paarden met inbegrip van koopvernietigende gebreken.

Wenk: Voorbeelden van koopvernietigende gebreken zijn: weven, kribbebijten, lucht zuigen.

Wenk: Je kan aandacht hebben voor klinische en radiologische keuring bij aankoop.

LPD 36 De leerlingen plannen het transport van paarden rekening houdend met sectorspecifieke wetgeving.

LPD 37 De leerlingen ondersteunen het transport van paarden.

Wenk: Het is belangrijk om aandacht te hebben voor de bescherming van het paard tijdens het transport.

5 Basisuitrusting

Basisuitrusting verwijst naar de infrastructuur en het (didactisch) materiaal die beschikbaar moeten zijn voor de realisatie van de leerplandoelen.

Om de leerplandoelen te realiseren dient de school minimaal de hierna beschreven infrastructuur en materiële en didactische uitrusting ter beschikking te stellen die beantwoordt aan de reglementaire eisen op het vlak van veiligheid, gezondheid, hygiëne, ergonomie en milieu. Specifieke benodigde infrastructuur of uitrusting hoeft niet noodzakelijk beschikbaar te zijn op de school. Beschikbaarheid op de werkplek of een andere externe locatie kan volstaan. We adviseren de school om de grootte van de klasgroep en de beschikbare infrastructuur en uitrusting op elkaar af te stemmen.

De technische voorschriften inzake arbeidsveiligheid van de Codex over het welzijn op het werk en aanvullend ook het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAB), het Algemeen Reglement op Elektrische Installaties (AREI) en het Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning (VLAREM) zijn van toepassing.

De rubrieken 'Infrastructuur' en 'Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen' beschrijven de minimale materiële vereisten in algemene zin. Verdere materiële vereisten voor het realiseren van de labovaardigheden worden in de context van de school nog geconcretiseerd op basis van pedagogisch-didactische keuzes waaronder de geselecteerde proeven, de gebruikte stoffen en de aanwezige (basis)uitrusting.

De zorg van de school voor een veilige, gezonde en milieubewuste leef- en leeromgeving vormen een uitgangspunt. De zorg voor veiligheid en milieuzorg op school wordt geconcretiseerd in adviezen vanuit wettelijke regelgeving rond welzijn en milieu in de uitgave 'Chemicaliën op school' (COS) van de Koninklijke Vlaamse Chemische Vereniging (KVCV). De COS-brochure vormt dan ook de leidraad inzake veiligheidsonderricht voor leerlingen, de aankoop, opslag en het gebruik van chemicaliën, het milieuvriendelijk en veilig afvalbeheer, de inrichting van wetenschapslokalen en de organisatie van praktijklessen. Er werd rekening gehouden met de pedagogisch-didactische aspecten van de wetenschappelijke vakken in het secundair onderwijs en met het onderwijsniveau, de studierichtingen, de leerdoelen en de vaardigheidsverschillen tussen leraren en leerlingen.

Risicoanalyses voor chemicaliën en voor infrastructuur

Om leerlingen veilig te laten omgaan met chemicaliën en daarbij de nodige preventiemaatregelen te voorzien, wordt er binnen de lessen eerst de COS-brochure geraadpleegd en indien nodig een risicoanalyse uitgevoerd. Als hulpmiddel voor het opstellen van de risicoanalyse ontwikkelde de COS-werkgroep een module gekoppeld aan de DBGS (Databank Gevaarlijke Stoffen).

Ook de veiligheid van wetenschaps- en praktijklokalen is essentieel: de bouwstenen van een veilige infrastructuur worden steeds getoetst aan de pedagogisch-didactische praktijk. Ook hiervoor is een hulpmiddel voor risicoanalyse ter beschikking.

De nodige informatie is terug te vinden op de PRO.website onder de rubriek '[Veiligheid, milieu en leerplanrealisatie](#)'.

5.1 Infrastructuur

Om kennis en vaardigheden geïntegreerd aan te reiken en het procesmatig werken te versterken is een goed uitgerust competentiecentrum noodzakelijk waarbij de ruimte voor het aanleren van vaardigheden en het instructielokaal één geheel vormen of dicht bij elkaar gelegen zijn.

Een instructie- en leslokaal

- dat qua grootte, akoestiek en inrichting geschikt is om communicatieve werkvormen te organiseren;
- met een (draagbare) computer waarop de nodige software en audiovisueel materiaal kwaliteitsvol werkt en die met internet verbonden is;
- met de mogelijkheid om (bewegend beeld) kwaliteitsvol te projecteren;
- met de mogelijkheid om geluid kwaliteitsvol weer te geven;
- met de mogelijkheid om draadloos internet te raadplegen met een aanvaardbare snelheid.

Toegang tot (mobile) devices voor leerlingen.

Werkzone

Met toegang tot:

- hippische accommodatie zoals stallen, rijbaan, stapmolen, poetsplaats, zadelkamer, piste, weide
- paarden,
- bergruimte voor gereedschappen, voorzien voor het stapelen van materialen en het bergen van zwaar materieel.

Kleedruimte

Een gescheiden kleedruimte met wasgelegenheid voor de leerlingen en voor de leraren.

5.2 Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen

- Paarden: volgens de gekozen context en doel
- Huisvesting: paardenboxen met de nodige voorzieningen zoals voer, drinkbakken, strooisel
- Gereedschappen zoals kruiwagen, hak, hark, schop, spade, schoffel, riek
- Machines zoals trekker, scheermachine
- Materialen zoals paardenvoeders, strooiselmateriaal, reinigingsmateriaal en -producten, ontsmettingsmateriaal en -producten, herstellings- en onderhoudsmateriaal
- Springmateriaal zoals staanders, balken, lepels, hindernisnummering, waterbak
- Rijbaanmateriaal zoals rijbaanletters, spiegels, pistesleep
- Preventiemateriaal zoals handschoenen, veiligheidsbril, werkkledij, oorbeschermers, werkschoenen of -laarzen, ruitperpet, bodyprotector

Het aanwezige materiaal is voldoende voor de grootte van de klasgroep.

5.3 Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken

Om de leerplandoelen te realiseren beschikt elke leerling minimaal over onderstaand materiaal. De school bespreekt in de schoolraad wie (de school of de leerling) voor dat materiaal zorgt. De school houdt daarbij uitdrukkelijk rekening met gelijke kansen voor alle leerlingen.

Persoonlijke en collectieve beschermingsmiddelen (handschoenen, ruiterspet of veiligheidshelm, bodyprotector, oorbeschermers, stofmasker, veiligheidsbril, veiligheidsschoenen, werkkledij, geschikte rijckledij, ...) in functie van het gebruik van arbeidsmiddelen, conform de voorschriften.

Daarnaast dienen leerlingen te beschikken over een eigen zadel, zweep, bandage en poetsmateriaal voor het paard.

6 Glossarium

In het glossarium vind je synoniemen voor en een toelichting bij een aantal handelingswerkwoorden die je terugvindt in leerplandoelen en (specifieke) minimumdoelen van verschillende graden.

Handelingswerkwoord	Synoniem	Toelichting
Analyseren		Verbanden zoeken tussen gegeven data en een (eigen) besluit trekken
Beargumenteren	Verklaren	Motiveren, uitleggen waarom
Beoordelen	Evalueren	Een gemotiveerd waardeoordeel geven

Berekenen	Berekeningen uitvoeren	
Berekeningen uitvoeren	Berekenen	
Beschrijven	Toelichten, uitleggen	
Betekenis geven aan	Interpreteren	
Een (...) cyclus doorlopen	Een (...) proces doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Een (...) proces doorlopen	Een (...) cyclus doorlopen	Via verschillende fasen tot een (deel)resultaat komen of een doel bereiken
Evalueren	Beoordelen	
Gebruiken	Hanteren, inzetten, toepassen	
Hanteren	Gebruiken, inzetten, toepassen	
Identificeren		Benoemen; aangeven met woorden, beelden ...
Illustreeren		Beschrijven (toelichten, uitleggen) aan de hand van voorbeelden
In dialoog gaan over	In interactie gaan over	
In interactie gaan over	In dialoog gaan over	
Interpreteren	Betekenis geven aan	
Inzetten	Gebruiken, hanteren, toepassen	
Kritisch omgaan met	Kritisch gebruiken	
Kwantificeren		Beredeneren door gebruik te maken van verbanden, formules, vergelijkingen ...
Onderzoeken	Onderzoek voeren	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Onderzoek voeren	Onderzoeken	Verbanden zoeken tussen zelf verzamelde data en een (eigen) besluit trekken
Reflecteren over		Kritisch nadenken over en argumenten afwegen zoals in een dialoog, een gedachtewisseling, een paper
Testen	Toetsen	
Toelichten	Beschrijven, uitleggen	
Toepassen	Gebruiken, hanteren, inzetten	
Toetsen	Testen	
Uitleggen	Beschrijven, toelichten	
Verklaren	Beargumenteren	Motiveren, uitleggen waarom

7 Concordantie

7.1 Concordantietabel

De concordantietabel geeft duidelijk aan welke leerplandoelen de minimumdoelen (MD) of de doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties (BK) realiseren.

Leerplandoel	Minimumdoelen of doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties
1	BK 01; BK 02; BK 03; BK04
2	BK 08; BK a; BK b13
3	MD 06.12
4	BK 07; BK 18; BK 19; BK b12; BK e
5	BK 05
6	BK g
7	BK 9; BK 10; BK b6; BK b7; Bk b9
8	BK b1; BK b2; Bk b10
9	BK b2; BK b10
10	BK 10; BK b7; BK b9
11	BK 10
12	BK 11; BK b5
13	BK 11
14	BK 14; Bk b9
15	BK 19
16	BK 19; BK b11
17	BK 13; Bk b9
18	BK 13; BK a; BK b9
19	BK 21; BK c1; BK c2
20	BK 21; BK c2
21	BK 25
22	BK 12; BK 22; BK 23; BK b3; BK b4; BK d

23	BK 24
24	BK a
25	BK a
26	BK 06; BK 11; BK 19; BK e
27	BK 07; BK 19
28	BK f
29	BK 17
30	BK 16
31	BK b5
32	BK 18
33	BK 20; BK b8
34	BK b8
35	BK a
36	BK 15; BK a
37	BK 15

7.2 Minimumdoelen basisvorming

06.12 De leerlingen ontwerpen een oplossing voor een probleem door wetenschappen, technologie of wiskunde geïntegreerd aan te wenden.

Voetnoot:

Rekening houdend met concepten van de derde graad en de context waarin dit minimumdoel aan bod komt.

7.3 Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties

1. De leerlingen werken in teamverband (organisatiecultuur, communicatie, procedures).
2. De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.
3. De leerlingen handelen economisch en duurzaam.
4. De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.
5. De leerlingen passen richtlijnen betreffende de bedrijfshygiëne toe.
6. De leerlingen gebruiken machines en materiaal op een veilige, duurzame en correcte manier.
7. De leerlingen controleren de machines en het materiaal en voeren preventief en correctief basisonderhoud van materiaal uit.
8. De leerlingen handelen diervriendelijk.

9. De leerlingen verzorgen paarden.
10. De leerlingen melden problemen over de algemene gezondheid van de paarden, stellen mogelijke oplossingen voor en voeren preventieve en curatieve maatregelen uit.
11. De leerlingen voederen de paarden en optimaliseren het dagelijks voederschema in samenspraak met de eigenaar van de paarden en in functie van de prestaties en gezondheid van de paarden.
12. De leerlingen leren de paarden de dagelijkse handelingen aan.
13. De leerlingen selecteren wedstrijden en bereiden paarden voor op deelname aan wedstrijden en evenementen.
14. De leerlingen geven paarden voldoende beweging en vrije uitloop.
15. De leerlingen plannen en ondersteunen het transport van paarden.
16. De leerlingen assisteren bij het voorraadbeheer van verbruiksgoederen.
17. De leerlingen assisteren bij het uitvoeren van de hippische administratie.
18. De leerlingen assisteren bij het onderhouden van de weide.
19. De leerlingen gebruiken, onderhouden, assisteren bij en adviseren over de huisvesting en infrastructuur van paarden rekening houdend met de nood aan beweging, sociaal contact, gezondheid en prestaties.
20. De leerlingen herkennen het verloop van bronst, bevruchting, dracht en het geboorteprocés en het zoog- en speenproces.
21. De leerlingen onderhouden en optimaliseren de eigen fysieke fitheid en rijvaardigheid in functie van het africhten van de paarden.
22. De leerlingen assisteren bij de training van paarden.
23. De leerlingen richten paarden af en leiden ze verder op binnen de discipline waarvoor ze ingezet worden.
24. De leerlingen stellen een bewegingsschema voor de paarden op.
25. De leerlingen kiezen paarden en materiaal in functie van de specifieke activiteiten en doelstellingen.

Aanvullende onderliggende kennis

De opgenomen kennis staat steeds in functie van de specifieke vorming van deze studierichting.

- a. Sectorspecifieke regelgeving en reglementering over dierenwelzijn, transport van paarden, aan- en verkoop van paarden, identificatie en registratie van paarden en wedstrijden.
- b. Paarden
 1. exterieur en raskenmerken
 2. anatomie en fysiologie
 3. psychologie
 4. africhtingstechnieken
 5. voeding en voedergewassen (incl giftige planten)
 6. verzorging (incl. hoefverzorging)
 7. ziekte, EHBO en geneesmiddelen
 8. fokkerij en voortplanting
 9. grooming
 10. hippologie
 11. huisvesting en infrastructuur
 12. hippisch materiaal
 13. paardenwelzijn
- c. Paardenafrichter
 1. rider-fitness
 2. rijvaardigheid
- d. Paardendisciplines
- e. Werking, gebruik en onderhoud van machines en materiaal
- f. Bestrijding van ongedierte, ziekte- en plaagbestrijding
- g. Richtlijnen voor het sorteren van (dierlijk) afval

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Het leerplanconcept: vijf uitgangspunten	3
1.2	De vormingscirkel – de opdracht van secundair onderwijs	3
1.3	Ruimte voor leraren(teams) en scholen	4
1.4	Differentiatie	4
1.5	Opbouw van leerplannen.....	6
2	Situering	7
2.1	Samenhang met de tweede graad	7
2.2	Plaats in de lessentabel.....	7
3	Pedagogisch-didactische duiding	7
3.1	Paardenhouderij en het vormingsconcept	7
3.2	Krachtlijnen	8
3.3	Opbouw.....	8
3.4	Leerlijnen.....	8
3.4.1	Samenhang met de tweede graad	8
3.5	Aandachtspunten.....	9
3.5.1	Graadleerplan	9
3.5.2	Leerproces.....	9
3.5.3	Werkplekieren.....	9
3.5.4	Basiscompetenties	9
3.5.5	Dissecties als werkvorm.....	9
3.6	Leerplanpagina.....	10
4	Leerplandoelen	10
4.1	Basisvaardigheden in Paardenhouderij	10
4.2	Grooming	12
4.3	Training van ruiter en paard	15
4.4	Hippisch beheer	15
5	Basisuitrusting	17
5.1	Infrastructuur	18
5.2	Materiaal, toestellen, machines en gereedschappen.....	19
5.3	Materiaal en gereedschappen waarover elke leerling moet beschikken	19
6	Glossarium.....	19

7	Concordantie	21
7.1	Concordantietabel.....	21
7.2	Minimumdoelen basisvorming	22
7.3	Doelen die leiden naar één of meer beroepskwalificaties	22

ONTWERP